

ERIC SAHLSTRÖM INSTITUTET
NATIONELLT FOLKMUSIKCENTRUM I TOBO

RFoD

Pernilla Willman
2006-11-26

Bokare, Agenter & Managers inom folkmusik och folkdans i Sverige

En kartläggning av villkor och verksamhet.

INLEDNING

Eric Sahlström Institutet och Riksföreningen för Folkmusik och dans har sedan 1999 genomfört ett antal undersökningar med syfte att öka kunskaperna om folkmusik- och folkdansgenrens olika villkor och behov. Tanken är att bygga upp en kunskaps- och faktabas om förutsättningarna för det professionella arbetet och den ideella verksamheten inom området i Sverige. Tidigare har man tittat på villkoren för yrkesverksamma folkmusiker och dansare, amatörkulturen, folkmusikarrangörernas verksamhetsvillkor samt fonogramstatistik. För att ytterligare komplettera kunskapsbanken har det även varit relevant med en kartläggning av agent- och bokarverksamheten inom folkmusik och folkdans i Sverige och i januari 2006 fick jag i uppdrag att genomföra en sådan undersökning. Jag drog själv vid samma tidpunkt igång en verksamhet som agent, producent och konsult inom svensk folkmusik, vilket de tillfrågade också blev informerade om från början. Att genomföra denna rapport har inte påverkat mitt beslut att starta verksamheten, den var redan påbörjad. Det var snarare på grund av mitt arbete som jag fick uppdraget. Frågan om konkurrens har kommit upp i en del intervjuer, men mitt intryck är att det ganska snart var överspelat. Vi representerar alla olika artister som var för sig är unika i vad de gör. De konkurrerar med sin kompetens. Jag tror att vi alla inser att vi behöver mer informationsutbyte för att stärka vår genre. Vi jobbar alla för samma sak – att folk-, världsmusik och folkdans ska ta mer plats.

Undersökningen genomfördes under januari och februari 2006 och i följande rapport redovisas sammanfattning samt intervjuvar.

Urval och metod

Kartläggningen är en kvalitativ undersökning där det sammanställda materialet bygger på intervjuer med bokningsverksamma personer inom folk-, världsmusik och folkdans i Sverige. Gränserna mellan begreppen bokare, agenter och managers är i Sverige ganska flytande och, vilket också framkommer i följande undersökning, deras verksamheter är i stort sett likartade. Utomlands är agenten den som bokar in spelningar medan managers åtagande inbegriper att vara artistens talesman och sörja för dennes väl och ve, för att inte säga karriär, och att sköta PR, juridik och ekonomi. En sådan uppdelning verkar inte finnas inom folk- och världsmusikgenren i Sverige. Definitionen av bokare är samma som för agent, enda skillnaden är ordvalet. Kanske är agent mer generellt och mindre genrerelaterat och ger därför ett mer seriöst intryck.

Även om två av de tillfrågade kan omnämnas som managers kommer jag i redovisningen för enkelhetens skull, och för att kunna särskilja professionella bokare från artister som bokar sig själva att benämna agenter och managers för ”agenter”. De skillnader som finns – om det finns några – mellan dessa olika typer av verksamheter är inte relevanta för undersökningen i stort. Artisterna omskrivs följaktligen som ”artister” och som samlande begrepp för både agenter och artister används ”bokarna”.

Via e-mail skickades en förfrågan ut till 12 utvalda agenter och artister där urvalet gjordes med tanke på att få med bokare med olika slags villkor och erfarenheter beträffande geografisk hemvist, inriktning på dans respektive musik och kulturellt ursprung. Utöver detta eftersträvades även en jämn fördelning mellan manliga och kvinnliga bokare. Av de tillfrågade var 5 professionella agenter, 6 artister och 1 idag inte längre verksam som agent. Samtliga utom 1 (agent) samtyckte till intervju. En lista på dem som medverkat finns sist i rapporten. Svaren är dock avidentifierade.

Intervjuerna har tagit 1-2 timmar varav 8 har gjorts per telefon och 3 vid personligt möte. Intervjufrågorna, sammanlagt 38 stycken, har varit formulerade utifrån följande frågeställningar:

Vilken betydelse har bokare för musiker och dansare att hitta ut till publiken?

Vilken roll spelar agenten för artisternas arbetsvillkor?

Hur ser arbetsförhållandena ut för bokare när det gäller motivation, ekonomi och kontaktytor?

Vilken bild har bokarna av hur dessa förhållanden förändrats över tiden?

Vad betyder mångkulturåret för verksamheten?

Denna undersökning är en kartläggning och har inte som huvudambition att ge generaliserbara resultat. Eftersom antalet bokare i Sverige är få så kan de svar som är samstämmiga dock anses vara giltiga för bokare och genrens villkor i stort.

SAMMANFATTNING

Att idag vara professionell folk- och världsmusiker eller dansare och samtidigt boka sig eller den egna gruppen själv är av intervjuaren att döma ett tufft arbete. Även om de artister som här medverkat tillhör dem som lyckas med att hitta ut till sin publik så är den samstämmiga åsikten att arbetsinsatsen är alldeles för stor och tung. All den tid och kraft som ägnas åt kontakter med arrangörer, administration och marknadsföring skulle istället behöva läggas på den konstnärliga verksamheten. Bristen på tid och ork innebär även begränsningar vad det gäller att hitta nya spelställen och nya former för bland annat marknadsföring. Detta minskar i sin tur möjligheterna till att hitta ut till en ny publik och det är väl framför allt i detta som en professionell agent kan ha en större betydelse. En heltidsbokare har helt andra möjligheter att arbeta mot andra scener och arrangörer än genrens vanliga spelplatser. Agenten har således också en viktig roll när det gäller artistens arbetsvillkor, framför allt genom avlastning från administration och bokningsarbete men också genom att ha en annan, och kanske bättre position, när det gäller att förhandla fram högre gager.

Inte heller för den professionelle agenten är tillvaron helt enkel. De intervjuade vittnar om en krympande marknad där bristen på resurser hos arrangörerna gör arbetet allt hårdare. När kommuner och landsting drar åt svångremmen tvingas arrangörerna dra in på antal konserter och satsar då mer på säkra kort, det vill säga kända artister som drar en stor publik. Folk-, världsmusik och, i synnerhet, folkdans har i sammanhanget låg prioritet. Minskade resurser för också med sig att arrangörer som tidigare varit betydelsefulla för genren idag inte längre är en del av marknaden. Agentens spelrum har blivit snävare. Kontaktytorna i Sverige minskar och hos bokarna ökar viljan att vända sig mot andra länder där det finns fler möjligheter att få spelningar både hos intresserade arrangörer och via kontakter med andra bokare.

Agentens privata ekonomi är många gånger ett bekymmer. Möjligheten att leva enbart på agentverksamhet är liten, vilket gör det nödvändigt att ha flera inkomstkällor som i sin tur betyder mer arbete och mindre tid. Den ekonomiska aspekten är troligen också anledningen till att det finns så få professionella agenter och att artisterna har svårigheter med att hitta någon som kan tänkas vara intresserad av arbetet. För artisterna är drivkraften bakom bokningsarbetet i första hand det egna intresset i att hålla gruppen levande och möjligheten att kunna fortsätta det professionella yrkesutövandet. För agenterna bottnar motivationen snarast

i ett brinnande engagemang för genren och en vilja att förbättra förutsättningarna för artisterna.

Agenterna har en betydligt mer positiv bild av själva arbetet än artisterna, vilket antagligen beror på att deras motivation skiljer sig från artistens. Artisten känner ett tvång – boka eller bandet får läggas ner! – agenten har däremot valt att göra jobbet av fri vilja. Naturligtvis är det även för agenten ett ansvar att se till att artisten har mat på bordet men det hindrar ju inte att man tycker att det är kul. I sammanhanget ska det också nämnas att de agenter som här blivit intervjuade faktiskt tillhör dem som är eller har varit framgångsrika i sitt yrke. Visserligen är det en liten skara men de kan kanske ändå vara ett tecken på att det finns möjligheter att klara sig i branschen.

Trots den ganska negativa bild av förutsättningarna för bokningsarbete inom folk-, världsmusik och folkdans som framkommer i kartläggningen finns det hos bokarna en tillit och viss tro på att framtiden bär med sig förändringar. Marknaden har blivit mindre och ekonomin sämre men den övergripande inställningen hos bokarna är att det går att hitta nya vägar. Man ser positiva trender av en större och yngre publik, influenser från både andra kulturers musik och andra genrer och även att en ny generation av musiker är på intåg. Alla är medvetna om att förändringarna inte kommer av sig självt utan att det krävs en hel del nytänkande, samarbete och okonventionellt arbete. Agenter och artister vet att förändringarna måste komma från dem själva, att de som representanter för folk- och världsmusiken måste bli bättre på att synliggöra genren och att följa med i tiden. Viljan och lusten att genomföra detta saknas inte men man efterlyser ett ökat stöd från de rikstäckande organisationerna och institutionerna för folkmusik och kultur. Anmärkningsvärt nog är det i första hand inte stöd i form av ekonomiska resurser som efterfrågas – kanske för att man vet att det inte är möjligt – utan framför allt är det ett ökat samarbete, en öppnare dialog och handfast hjälp som önskas.

Tydligt är dock att mångkulturåret är en satsning som inte har, och troligen inte kommer att, föra med sig några förändringar när det gäller arbetet för folk-, världsmusik och folkdans.

INTERVJUSVAR

1. BAKGRUND OCH INRIKTNING

Under denna rubrik har olika frågor riktats till agenter respektive artister. De redovisas därför var för sig.

Till agent:

1.I

Hur länge har du varit verksam som agent och hur kommer det sig att du blev det?

- Har varit verksam inom musikvärlden i 30 år och har genom åren arbetat med artister både som arrangör och som agent.
- Var aktiv som amatörmusiker och blev för 26 år sedan tillfrågad av artister som ville ha hjälp med bokningsarbetet.
- Har varit verksam som musiker och har sammanlagt bokat i 10 år.
- Såg som musiker att det fanns ett behov av marknadsföring. Är verksam som agent sedan 2004.
- Har ursprungligen en bakgrund från teater och blev 1992 tillfrågad om bokningshjälp av en folkmusikgrupp.

1.II

Till vilken genre hör dina artister och hur många artister/grupper bokar du?

3 av de tillfrågade vill benämna sina grupper för världsmusik och 2 bokar artister som faller under facket svensk folkmusik.

När det gäller frågan om hur många artister och grupper man bokar beror det på vilken typ av bokningsverksamhet man bedriver. Två av de tillfrågade har ett så kallat management för 5 respektive 3 grupper. Två av bokarna har ett stort antal grupper som man tillfälligtvis och kanske i projektform förmedlar till arrangörer men bara 2 respektive 3 fasta ensembler som man har ett övergripande ansvar för. Den tredje av dessa bokar i huvudsak grupper inom andra genrer men har även 2 fasta band samt ytterligare 2 tillfälliga inom världsmusikgenren.

1. III

I vilken grad är du verksam som agent? Är du nöjd med detta eller skulle du vilja ha fler artister?

Två jobbar heltid och tre kombinerar bokningsarbetet med annan verksamhet. Den ena av dessa uppger sig lägga ner 50-60 % på att boka och den andra 70-80 %. Fyra av agenterna är helt nöjda med det antalet artister man har. Motiveringen är att det inte finns tid att ta hand om fler och en uppger sig till och med vara i behov av hjälp. Någon började med fler åtaganden men insåg att det inte fungerade. Genom att fokusera på färre artister kan man lägga ner ett större engagemang på var och en och på så sätt göra ett bättre jobb. En av de fem uppger att

antalet artister inte var tillräckligt och att hon inte lyckades skapa lönsamhet i verksamheten även om förutsättningarna fanns.

1. V

Om du tidigare har varit agent men slutat – varför? Skulle du kunna tänka dig att börja igen?

Den av agenterna som inte längre är verksam blev erbjuden en tjänst som inte gick att motstå. Tanken var länge att parallellt med det nya arbetet bedriva bokningsverksamheten och försök till anställning av en assistent gjordes. Situationen blev till slut ohållbar och den intervjuade måste slutligen välja. Hon kan dock absolut tänka sig att börja boka igen!

Till artist

1.I

Hur länge har du varit bokare för din grupp? Hur många grupper bokar du och till vilken genre hör de?

– Har bokat den egna gruppen, romsk musik, sedan 2004.

– Bokar 3 världsmusikgrupper sedan 11 år tillbaka.

– Medverkar i och bokar 3 ensembler sedan 1987 varav två inom världsmusikgenren och en inom svensk folkmusik.

– Har bokat egna grupper, för närvarande 1, samt egna soloprojekt sedan 1998. Arbetar huvudsakligen med svensk folkmusik.

– Medverkar i och bokar det egna danskompaniet sedan 10 år.

– Spelar Irländsk folkmusik och har bokat sedan 1994. Är aktiv i 2 grupper.

II

Har du/ni tidigare haft någon annan bokare eller agent?

Om ja – Varför har ni inte det längre?

Om nej – Varför och skulle du kunna tänka dig att lämna över bokningsansvaret till någon annan?

En av artisterna uppger att bokningarna tidigare sköttes av en annan bandmedlem men att den intervjuade tyckte sig se att det fanns fler möjligheter och erbjöd sig att överta arbetet. Tre av de tillfrågade har försökt lämna över bokningsansvaret till utomstående personer men det har fungerat dåligt. I något fall har bokningsarbetet skötts av en kompis som till slut hoppade av på grund av förhandlingarna. I ett fall fick man tillgång till en bokare i 1 år genom ett AMS-projekt men det hela gick om intet när personen som satts att sköta arbetet efter 6 månader inte orkade längre. 2 av artisterna har inte hittat någon som är intresserad av att boka.

Tre av de tillfrågade kan mycket väl tänka sig att anlita en agent om det gick att få tag på någon. En av dem har kontakter med förmedlingen Gotlandartist men är tveksam till om det fungerar. En av artisterna tror att bristen på agenter till stor del beror på att det ger så lite pengar. En annan menar att inskolningstiden för en ny bokare är mycket lång och vederbörande bör redan från början känna arrangörer. Agenten ska vara artistens röst mot arrangören och måste vara insatt i branschen och känna musiken.

III

Hur mycket av din tid lägger du på att sköta bokningarna? Tycker du att det är tillräckligt?

- Lägger ner ca 30 timmar i veckan på att sköta bokningarna. Skulle vilja lägga ner lite mer tid på att försöka få spelningar utomlands. Svårigheten ligger dock mer i att hitta ut än tidsmässigt.
- Arbetar ca 30% av arbetstiden med bokningarna.
- Varierar hur mycket tid som läggs på bokningarna, omkring 10% per vecka. Den tillfrågade tycker inte att det räcker och tröttnar allt mer på arbetet.
- Bokningarna tar ca 20% av arbetstiden och det skulle behövas mer tid.
- Lägger arbetet med bokningarna i perioder oftast en månad i taget. Det skulle behövas mer tid för detta.

IV

Hur upplever du att det är att boka sig själv? Vad är för- och nackdelarna?

Två uppger att det går bra. En av dessa tycker att det ger en frihet som innebär att man kan styra och välja själv. Han tycker också att det är kul. De övriga menar att det kräver oerhört mycket arbete, tid och energi, vilket inkräktar på den konstnärliga verksamheten. Två säger dock att de har erfarenhet av att vissa arrangörer gärna vill ha personlig kontakt med artisten. Risken med en agent kan vara att det blir för professionellt och opersonligt. Professionella arrangörer vill dock hellre ha kontakt med en agent.

2. VERKSAMHETENS OMFATTNING

2.I

Vad omfattar dina arbetsuppgifter?

Agenterna uppger att de sköter allt som har med artisternas engagemang att göra. Detta innebär PR gentemot potentiella arrangörer samt press och media, alla kontakter med arrangörer, förhandling av gager, kontraktsskrivning, bokning av resor och hotell, förmedlar text- och bildmaterial, ekonomi och administration, bidragsansökningar samt i vissa fall även sköta hemsidan. Arbetsuppgifterna är de samma för artisterna. De flesta håller kontakterna genom e-mail och telefonsamtal och någon uppger att arrangörerna sällan ringer tillbaka utan initiativen måste komma från bokaren.

2. II

Hur ser samarbetet med artisterna ut?

När det gäller agenterna så är det i de flesta fall ett mycket nära samarbete. En utgår från artistens önskemål och en annan blir tipsad om spelställen av artisten men har i övrigt det övergripande huvudansvaret. En tredje lägger tillsammans med artisten upp konkreta 12 månaders planer med ett vidare perspektiv på 3 år. Två uppger att samarbetet till stor del bygger på diskussioner och dialog mellan agent och artist.

Artisterna tar däremot initiativen helt på egen hand. I vissa fall med stöd från det övriga bandet, i andra fall finns inget intresse alls från resten av bandmedlemmarna. En menar att om ingen tog hand om bokningarna skulle gruppen självdö.

2. III

Inom vilket geografiskt område bokar du dina artister?

Flertalet av bokarna har Sverige som huvudsakligt område men bokar även i Skandinavien och Europa, framför allt i Tyskland. Många av dessa tycker att det är svårt att nå utanför Sveriges gränser och att etablera kontakter. Förekomsten av agenter är vanlig utomlands och 2 av de intervjuade menar att det är nästan helt nödvändigt att gå genom en agent för att få jobb i Europa och USA. 4 av de tillfrågade uppger dock att de bokar i hela världen.

2. IV

Hur upplever du marknaden?

”Föränderlig”

”Begränsad”

”Mindre och mindre pengar, färre och färre spelställen.”

”Marknaden är trög”

”Världsmusik är något som kommer men arrangörerna är fortfarande skeptiska.”

”Finns inga pengar och det händer för lite.”

Samtliga upplever att marknaden är ganska smal. Det finns för lite pengar, för få spelställen och konkurrensen om jobben är hård. Om man som artist uppfattas att helt höra till folkmusikgenren är hemmamarknaden problematisk. En av agenterna menar att artisterna idag måste vara kompletta musiker på ett annat sätt än tidigare, de behöver utveckla andra sidor för att kunna arbeta i alla tänkbara sammanhang. Flera av bokarna upplever att det är svårt att hitta nya scener. Det krävs att man öppnar upp och planterar idéer i nya sammanhang men för detta krävs också en stor arbetsinsats och tiden för det saknas. Tiden man förfogar över räcker bara till att hålla kvar de spelställen man redan har även om man med mycket jobb skulle kunna erövra nya marknader.

2. V

Vilken betydelse har följande organisationer och institutioner för din verksamhet?

Kommuner

4 av bokarna upplever att kommunerna är viktiga men att de har dåliga resurser. 7 säger sig ha mycket lite kontakt eller ingen alls. Några menar att de är betydelsefulla i rollen som medarrangörer och bidragsgivare och att kommunerna ofta bokar via länsmusikens utbud. Någon upplever att det är svårt att nå fram till rätt person. En annan menar att samarbeten ofta bygger på personliga kontakter som i sin tur till stor del beror på den ansvariges intresse. Flera tycker att kommunernas betydelse har blivit sämre de senaste 10 åren och att de är på väg att bli helt betydelselösa. Det finns intresse men som konsekvens av allt samalare budgetar tycker en av agenterna att man har tappat respektavståndet mellan amatörer och professionella artister, vilket betyder att man överbetalar lokala amatörer och underbetalar de yrkesverksamma artisterna.

Studieförbund

Samtliga tillfrågade är överens om att studieförbunden har en mycket liten betydelse när det gäller att skapa arbetstillfällen. Flera menar att de ibland kan dyka upp som medarrangörer men aldrig som självständiga konsertarrangörer. Någon säger att de möjligen kan vara viktiga i kurssammanhang och hjälper mindre arrangörer med kursavgiften. Studieförbunden kan också förekomma som lokal kontaktperson.

Länsmusiken

8 av de tillfrågade upplever att Länsmusiken är mycket viktiga för verksamheten. Framför allt eftersom mindre arrangörer ofta använder Länsmusikens subventionerade programutbud. Många menar dock att sättet att jobba skiljer sig ganska mycket mellan de olika Länsmusikorganisationerna. Någon upplever att en del är för lokalt inriktad och i första hand koncentrerar sig på de egna musikerna och orkestrarna. En annan tycker att de olika organisationerna borde samarbeta mer emellan sig. Flera uttrycker att länsmusikens har en stor roll för att artisterna ska komma ut med sina skolprogram. Någon tycker att organisationerna har ett formellt och byråkratiskt sätt att arbeta på. För bokarna inom dansgenren har länsmusiken ingen betydelse alls. Även om man har försökt få igång samarbete så har intresset varit mycket svalt.

Rikskonserter

För 3 av agenterna har Rikskonserter en stor och betydande roll och 4 stycken har tidigare sinsemellan haft ett samarbete var med organisationen. 4 av bokarna har haft eller har kontakter men detta har inte lett till några resultat. De tre som upplever att Rikskonserter är viktiga för verksamheten representerar internationellt kända artister och menar att Rikskonserter är ett stort stöd när det gäller att lansera svenska artister utomlands. De har ett stort nätverk och branschkunskap. En av bokarna som inte har lyckats få till stånd något samarbete tycker att Rikskonserter är svårtillgängliga. En av artisterna tror sig inte platsa i organisationens kulturpolitiska åtagande – de tar hellre in utländska band än samarbetar med svenska grupper som spelar utländsk folkmusik.

Ideella arrangörer

6 av de tillfrågade menar att de ideella föreningarna har en mycket stor betydelse och utgör själva grunden i musiklivet. Dessvärre så är de ekonomiskt sett inte betydelsefulla. Föreningarna har många gånger stora problem med att betala gagerna. Flera av artisterna använder sina bidragspengar för att betala resor och boende i samband med spelningar. Flera upplever också att det är stor variation mellan föreningarna på hur arrangemangen sköts. Det finns de som vet hur man gör men det förekommer också föreningar som är oerhört tafatta, vilket i värsta fall resulterar i arrangemang utan publik. 5 av bokarna upplever att de ideella föreningarna bara har en viss betydelse för verksamheten. De menar dock att det hos föreningarna finns ett starkt engagemang och stort intresse men att de begränsade ekonomiska och praktiska förutsättningarna skapar problem.

Festivaler

Samtliga bokare tycker att festivalerna har stor betydelse även om en menar att det beror på vilken artist det gäller. Någon tycker att det är roligt att spela på festivaler – det är ofta välordnade arrangemang, entusiastisk publik och man får chans att sälja CD-skivor. En av de intervjuade upplever att den kommersiella aspekten är mindre i festivalsammanhang – det är inte så viktigt om bandet drar publik eller inte. Samma agent tycker också att festivaler med blandat program är de bästa, det är där man kan hitta en ny publik. Vilka festivaler som är mest betydande varierar mellan bokarna och kommer till stor del an på vilken genre man ägnar sig åt.

Betydande festivaler:

Umeå Folkmusikfestival
Falun Folkmusikfestival
Urskult
Malmöfestivalen – årligen återkommande stadsfest
Hultsfred
Roskilde
Selam
Krokstrandsfestivalen
Vattenfestivalen, Stockholm
Medeltidsveckan, Gotland
Körstämman i Skinnskatteberg
Korrö Folkmusikfestival
Musik vid Siljan
Stadskalaset, Göteborg

Att Umeå Folkmusikfestival, Falun Folkmusikfestival samt Vattenfestivalen är nedlagda har inte närmare kommenterats av bokarna.

Genrenära spelställen

Samtliga bokare tycker att det är svårt att få till stånd engagemang på spelställen som inte egentligen är vinklade mot folk- och världsmusik. Flera nämner jazzklubbar som möjliga men någon säger att det även där har blivit svårare och det beror på hur man vinklar programmet om man ska få en spelning. En av agenterna menar att de genrenära spelställena är viktiga utifrån att det där går att arrangera egna evenemang. En annan av agenterna upplever att det utomlands blir vanligare att folk- och världsmusiken börjar synas i andra sammanhang än de vanliga. Tendensen är att genren bereds plats på europeiska jazzfestivaler och framför allt på rockfestivaler, vilket inte har slagit igenom riktigt än i Sverige ”...*mycket i rockvärlden är etniskt influerat och genregränserna blir otydligare*”. Andra genrenära arrangörer som enligt flera bokare kan vara möjliga är stora konserthus, konsertlokaler för klassisk musik och kammarmusikvärlden.

Kommersiella arrangörer och eventspelningar*

Även när det gäller kommersiella arrangörer uttrycker bokarna att det finns svårigheter. Intresset från dessa beror lite grand på vilken typ av musik man framför. Flera av bokarna nämner Catalin i Uppsala som en möjlig arrangör. Någon tycker dock att vinstaspekten i deras sätt att förhålla sig är mycket tydlig och det är svårt att få engagemang. En av artisterna menar att restauranger kan vara intresserade men att de sällan är beredda att ta den förlustriska det innebär att engagera grupper inom folk- och världsmusikgenren. Utifrån det blir kändisfaktorn mycket viktig – känd artist drar folk och kan på så sätt garantera intäkterna. 3 av bokarna har inte märkt av något intresse alls från de kommersiella arrangörerna. En av dessa säger att det är bättre utomlands men det krävs mycket arbete för att etablera sig. Denne artist tycker också att media kunde lägga lite mer energi på att få in folk- och världsmusiken i program som Allsång på Skansen. Man borde blanda mera. Han menar också att avsaknaden av managementbolag kan ha en del i detta. Bokarna inom folk- och världsmusiken vänder sig inåt och värnar för mycket om den publik som redan finns istället för att försöka komma in i nya sammanhang. En av artisterna som representerar dansgenren säger att han har försökt

* Till begreppet eventspelningar räknas engagemang vid företagsarrangemang så som mässor, konferenser, firmafester, invigningar etc.

vända sig mot kommersiella arrangörer men upplever att det är mycket svårt att sälja in sig. Han menar att arrangörerna många gånger är tveksamma till dans för att de tror att det krävs stora utrymmen och dansgolv.

När det gäller eventspelningar uppger 2 av bokarna att de är mycket viktiga. En av dessa menar att företagsarrangemang tidigare inte var så kvalitetsinriktad utan sågs mest som underhållning medan det idag ställs mycket högre krav. 3 av de intervjuade bokar eventspelningar i ganska liten utsträckning. En av artisterna säger att de inom gruppen har pratat om att vända sig till företag men att det för detta krävs marknadsföring och för det finns ingen tid. Av dem som gör eventspelningar uppger samtliga att denna typ av engagemang ger bättre betalt än andra spelningar. En av agenterna förklarar det med att man inom affärlivet har en vana att betala för tjänster och en annan förmåga att värdera kreativitet.

2.VI

Finns det några geografiska skillnader när det gäller marknaden inom Sverige? Vad beror det i så fall på?

– *Agent för flera kända grupper inom svensk folkmusik:*

Stockholm är svårt, kan kanske bero på att det är för många arrangörer. Det är också svårt att boka i svårtillgängliga regioner som Gotland och Norrland eftersom det innebär högre kostnader för resor.

– *Agent för 2 kända grupper inom svensk folkmusik samt flera världsmusikartister, Norrland:*
Lättare att boka in spelningar i södra Sverige. Publikunderlaget är för litet i Norrland.

– *Agent för ett stort danskompani samt flera världsmusikgrupper, Stockholm:*

Norrland är svårt, resekostnaderna blir för stora när det gäller turnéer. I Göteborgstrakten finns det många ideella föreningar vilket också innebär att gagerna är låga.

– *Agent för 2 världsmusikgrupper, Skåne:*

Lättare att boka i storstäderna. Småland och Österlen har många små föreningar och är lite lättare. I Norrland finns det ett mycket stort musikintresse men avståndet innebär att det kostar för mycket pengar.

– *Artist och bokare för 1 större grupp inom världsmusikgenren, Stockholm:*

Upplever att det finns mindre pengar i västra Sverige än i östra och att det är svårt att boka konserter på västsidan. Bokar mest norrut från Stockholm. Länsmusiken har ingen inverkan när det gäller att få till spelningar.

– *Artist och bokare för 3 större grupper inom världsmusikgenren, Stockholm:*

Upplever att det är svårt att boka i Värmland, Småland och Skåne. Norrland och Göteborgstrakten är lättare. Länsmusiken har en stor betydelse i de regionala skillnaderna eftersom det är producenternas intresse som avgör.

– *Artist och bokare för 2 världsmusikgrupper och 1 grupp inom svensk folkmusik, Göteborg:*

Upplever att det finns skillnader inom Sverige. Har till exempel fått mycket jobb i Norrland och Göteborg.

– *Artist och bokare för soloprojekt och 1 folkmusikgrupp, Norrland:*

Efter en medveten satsning är det numera lätt att få jobb i Norrland. Har man anknytning till regionen så bidrar det också till att det är lättare att boka spelningar. Det blir dock lätt att man åker samma stråk varje gång man ska ut och spela.

– *Artist och bokare för ett svenskt folkdanskompani, Stockholm:*

Det blir flest föreställningar i Mellansverige. Det är där det finns mest publik, flest scener och ges flest tillfällen. Har inte lyckats boka i Skåne, vilket kan bero på att Skånes Dansteater är så starkt etablerat att arrangörer i första hand väljer dem.

– *Artist och bokare för 2 grupper som spelar Irländsk folkmusik, Stockholm:*

Egentligen ingen skillnad men upplever ändå att det är lite lättare med Mellansverige och har även fått mycket jobb i Jämtland. Småland är svårt och det finns även vissa problem med Västsverige.

– *Tidigare agent för 2 kända artister inom svensk folkmusik, Stockholm:*

Avstånden, och kostnaderna som det innebar, gjorde det svårare att lägga turnéer i Norrland. Upplevde även att intresset var särskilt svagt i Östersundstrakten.

2. VII

Jämför marknaden, bokningsarbetet och stödet för genren: Sverige mot Norden, Europa och resten av världen.

Bokarnas uppfattning kring denna fråga varierar utifrån vilken erfarenhet man har av att boka utomlands. Bokarna inom dansgenren säger sig ha ingen respektive mycket lite erfarenhet. En av dem menar att marknaden är lite lättare och öppnare i Finland och Östeuropa där det är vanligare med professionella danskompanier. Det är dock mycket sällan som dessa turnerar i Norden. Flera av bokarna framhåller att det finns stort intresse för svensk folkmusik och världsmusik i Tyskland, Frankrike och Spanien. Likaså är Irländsk folkmusik lika populärt i Tyskland som här men problemet är att konkurrensen är stor från Irländska band och marknaden är i stort sett mättad. Flera av de tillfrågade framhåller att utländska agenter mer eller mindre är en förutsättning för att få engagemang utomlands och att gagerna är mycket låga i Tyskland liksom i England. En av de bokande artisterna menar dock att gagerna många gånger är högre utomlands och att genren har en högre status. Samma bokare upplever också att det utomlands, på ett annat sätt än i Sverige, har hög status att vara kulturkonsument. Likaledes tycker en av agenterna att vi i Sverige inte värderar kultur lika högt som man gör utomlands, vilket bland annat visar sig i ländernas användning av EU-medlen. I Frankrike och södra Europa nyttjar man pengarna, i större utsträckning än i Norden, till regional utveckling med fokus på kultur.

2. VIII

Har marknaden förändrats genom åren? Skulle det behövas några förändringar?

Enligt bokarna har marknaden förändrats både till det bättre och till det sämre. Försämringen innebär en smalare och kanske svalare marknad vilket bokarna tror till största del kommer sig av minskade ekonomiska resurser på arrangörssidan. För artisterna innebär det i sin tur färre speltillfällen och låga gager. Flera av bokarna tycker sig se en förbättring när det gäller medvetenhet om genren hos publik och arrangörer. Det finns en större uppmärksamhet än tidigare och man känner till skillnaderna mellan olika musikinriktningar. I kombination med att det idag finns väldigt många artister innebär detta att det också ställs högre krav på artisterna, det räcker inte längre att bara vara exotisk. En av de bokande artisterna upplever att det finns en större, yngre och bredare publik idag – ”skäggen med skinnväst” och rollspelsungdomarna har ersatts av unga människor av olika sorter. En av de tillfrågade tycker

helt klart att det har blivit bättre och tror att det beror på att den egna presentationen och bokningsarbetet av bandet har blivit bättre.

När det gäller förändringar menar en av agenterna att det dels krävs rent kulturpolitiska förändringar då det är en obalans mellan stat och kommuner. Trots statens positiva inställning mot ökad kulturverksamhet så är det just på kulturområdet som kommunerna drar in. Flera av bokarna tycker också att bidragen från kulturinstitutionernas ska ses över. Någon tycker att det borde sättas nya ramar för bidragen där bidragsgivaren på ett mer konkret sätt specificerade vad pengarnas ska användas till. Detta skulle i sin tur innebära en hårdare redovisning från grupperna. En annan upplever att referensgrupperna inom de bidragsgivande institutionerna inte har den heltäckande kunskap som krävs för att rättvist kunna bedöma folk- och världsmusik vilket innebär ojämnheter i bidragsfördelningen. Samme bokare menar också att grupperna måste bli bättre på att lära känna marknaden och utifrån det anpassa sig efter förändringar. Två av bokarna menar att det måste till mer samarbeten både vad det gäller arrangörer emellan och bokare emellan. Diskussioner som inte överskuggas av konkurrens skulle behövas på arrangörsnivå och en europeisk modell för arrangörsnätverk nämns som föredömlig. En av agenterna tror att folk- och världsmusiken måste ut i det offentliga rummet för att det ska kunna ske några förändringar. Den måste bli mera kommersiell.

2. IX

Hur upplever du din roll som bokare/agent? Varför ska man ha en agent?

De professionella agenterna ser sig själva som avlastare genom att sköta arbetet med bokningar och marknadsföring – bokning kräver mycket tid, musikerna ska spela. Flera av bokarna poängterar att en agent kan presentera artisterna neutralt och mera professionellt och att det är orimligt att kräva att artisterna ska kunna sälja sig själva och samtidigt vara konstnärligt kreativa. En agent har också möjlighet att se artistens verksamhet utifrån och kan genom det skapa struktur. En av artisterna tycker att det är en ganska schizofren roll att både vara bokare och artist.

3. MARKNADSFÖRING

3.1

På vilket sätt marknadsför du dina artister och i vilken utsträckning? Ger det resultat?

Bokarens marknadsföring vänder sig till största del mot arrangörerna som i sin tur får se till att marknadsföra evenemanget och artisten. De flesta av både de professionella agenterna och de bokande artisterna använder sig av internet - e-mailutskick, hemsida - och telefon i sin marknadsföring. Av agenterna är någon aktiv vad det gäller att resa till mässor och konferenser, en annan har annonserat i en genreinriktad tidskrift för att etablera ett namn hos publik och arrangörer. Att kunna presentera en bra demo-cd är mycket viktigt enligt flera av bokarna och det har på senare tid även blivit allt vanligare att arrangörer frågar efter en DVD-inspelning. En av agenterna menar att det inte finns tid eller pengar för marknadsföring och att artisterna ska sköta det själva. Att medel saknas för marknadsföring återkommer även i flera av de andra bokarnas svar. En av artisterna menar att både tid och färdighet saknas när det gäller marknadsföring mot media. Att som artist gå direkt på journalisterna kan dock ibland resultera i intervju. En av de professionella agenterna hävdar att den bästa marknadsföringen är att synas i media. Bokarens uppgift är att förse arrangörerna med bra material och agera presskontakt. En av artisterna tycker sig se att om man har ett stort skivbolag i ryggen, som har de rätta kanalerna mot media, ger det ett större genomslag. Har man inte det så är det betydligt svårare.

När det gäller marknadsföringen mot arrangörerna så tycker de flesta att det ger resultat - arrangörerna hör av sig och publiken kommer. Det handlar till stor del om att ha tålamod och vara ihärdig och som någon uttrycker det: "...*ligga på och tjata.*"

3.II

Tycker du att din marknadsföring är tillräcklig? Om inte, vad skulle du vilja göra mer och vad hindrar dig?

Ingen av de tillfrågade tycker att den marknadsföring de gör är tillräcklig. I första hand är det den ekonomiska aspekten och i somliga fall även tidsbrist som hindrar bokarna från att göra mera. En av agenterna tycker att det skulle finnas större resurser för detta inom de nationella kulturorganisationerna, i synnerhet när det gäller marknadsföring utomlands. Bokarna skulle vilja ha mer pengar för att annonsera, göra reklam via hemsidor och TV samt ha möjlighet att i större utsträckning besöka mässor och konferenser för att knyta kontakter.

4. MEDIA

4.I

Hur upplever du medias engagemang när det gäller folkmusik och dans? Är det lätt eller svårt att få dem intresserade?

De flesta av bokarna anser att media visar mycket lite engagemang för folk- och världsmusik och folkdans. Även om någon säger att det är lite lättare att få uppmärksamhet vid intressanta arrangemang så upplever de flesta av bokarna att det över huvudtaget är mycket svårt att skapa ett intresse hos pressen, speciellt i de rikstäckande medierna. Lokalpressen kan möjligen vara lite bättre på att skriva om det som händer på orten. En av agenterna konstaterar att det kan vara lättare att få uppmärksamhet i tidningarna om artisten är känd men det innebär inte att det som skrivs behöver vara bra.

Flera av bokarna har synpunkter på de statsägda TV- och radiomedierna och menar att de, tillsammans med de stora tidningarna är helt "popinriktade". Istället för att konkurrera med lokalradion och de kommersiella TV-kanalerna borde de vara ett komplement. En av artisterna tycker sig dock ha fått ett bra gensvar från radion men menar att de stora skivbolagen har ockuperat TV-mediet – det lilla utrymme som ges folkmusikgenren går oavkortat till deras artister.

Enligt en av agenterna så ligger också problemet i att de olika aktörerna inom folkmusikvärlden – artister, arrangörer och organisationer - koncentrerar sig för mycket inåt. Att man vänder sig mot de egna leden innebär att det blir svårt att komma utanför den redan invigda kretsen och har i sin tur en negativ inverkan på medier som i de flesta fall vänder sig till en bredare krets.

4.II

Har mediernas uppmärksamhet på genren förändrats genom åren?

Två av bokarna tycker att mediernas uppmärksamhet har förändrats till det bättre. Bland annat har det blivit vanligare med skivrecensioner, vilket den intervjuade tror beror på att skivbolagen har möjlighet att trycka på. Förändring märks även i det att journalisterna har blivit mer medvetna om kvalitet, i synnerhet när det gäller världsmusiken. Allt är inte längre bra bara för att det är exotiskt.

De övriga bokarna har inte märkt av några direkta förändringar. En av artisterna menar att det går lite upp och ner ”...ingen boom just nu men det puttrar på.”

4.III

Finns det skillnader i intresse när det gäller olika typer av bevakning – förhandsbevakning, recensioner, reportage, porträtt etc.?

Här går bokarnas erfarenheter isär. Tre, varav två representerar kända artister, upplever att det är lättare att få journalisterna att komma till en konsert än att få en förhandsbevakning, vilket för artisten skulle vara mer intressant. De övriga menar att det kan vara mycket svårt att få en konsert recenserad och att det går bättre att få med ett förhandsreportage och då framför allt i lokalpressen. En av artisterna upplever att det ger bättre resultat om artisten ringer journalisten själv istället för arrangören. Även skivrecensioner kan vara svårt att få in i tidningarna utan ett större skivbolag i ryggen. Artisten måste själv se till så att skivan hamnar hos rätt person på redaktionen.

4. IV

Hur upplever du journalisternas kunnighet på området? Hur tycker du att folk- och världsmusik framställs i media?

Flera av de intervjuade säger att det finns alldeles för få journalister som skriver om genren och trots ett starkt engagemang hos ett fåtal skribenter är okunskapen utbredd hos många. Att de stora tidningarna bara har en skribent inom området är torftigt, tycker en av artisterna – en recensent innebär ju i sin tur bara en smakinriktning. En av artisterna menar att eftersom journalister inte kan så mycket om musiken har de svårt skriva om den även om de gillar vad de hör. Samme artist har ibland även märkt av en fördomsfull inställning och negativ attityd gentemot musiken från journalisternas sida och tror att attityden kan härledas till just okunskapen. Flera av bokarna tycker dock att när det väl skrivs någonting så framställs musiken i positiva ordalag även om ambitionen hos skribenten ibland är högre än förmågan.

4. V

Finns det skillnader i intresse mellan rikstäckande och lokala medier?

Skillnaderna ligger enligt bokarna till största del i att det är lättare att väcka intresse hos lokala medier. Journalisterna på de rikstäckande tidningarna är dock mer medvetna och har bättre kunskaper.

4. VI

Tror du att det går att påverka ett ökat intresse för folkmusik och folkdans? Vad behövs göras?

En av agenterna svarar prompt nej på frågan och tror inte att det går att göra någonting alls för att påverka intresset. De övriga tror att det mycket handlar om att öka marknadsföringen och kunskapen kring genren. Någon säger att man måste göra musiken mer intressant för gemene man och har som ett förslag Världsmusiktoppen – en topplista där lyssnarna får rösta fram bästa låten. Samme bokare tycker också att media borde anstränga sig mer för att hitta duktiga skribenter och på så sätt öka intresset. Ytterligare en menar att media har ett ansvar för att påverka och skulle behöva bli bättre på att bevaka vad som händer inom området som till exempel uppmärksamma festivaler och andra arrangemang mer. Även TV borde spegla musiktraditionerna i större utsträckning än vad som görs idag.

Flera av bokarna menar att det för att kunna påverka också krävs att folkmusikvärlden ändrar sitt förhållningssätt och själv ökar tillgängligheten. Någon uttrycker det som att inkapslingen måste bearbetas och stackars-oss-syndromet måste suddas ut. En annan av bokarna menar att det krävs nytänkande. Folkmusiken skulle behöva sticka ut mer än vad den gör och de som är

engagerade inom folkmusiken skulle behöva lära sig att tänka som man tänker inom andra genrer. Flera av bokarna är också överens om att det borde gå att påverka om man går ihop och samarbetar.

5. EKONOMI

5.I

Hur beräknas din ersättning för arbetet?

Ersättningen för agenterna ligger mellan 10-20 % och beräknas på gaget. Nivån regleras av hur mycket arbete åtagandet innebär och hur höga omkostnaderna är – ju mer kostnader desto högre procent. En del av agenterna uppger att de även har procent på bidragen eller ibland tar ut extra kostnadsersättning. Arvodena ligger generellt inom musikbranschen på 15-20 % för management vilket i jämförelse med andra länder är ganska högt.

För artisterna varierar både nivån på ersättningen och på vilket sätt den beräknas. Två tar ut mellan 5-15 % på gaget för bokningsarbetet, någon får betalt per timme, en annan beräknar sin ersättning till en månadslön för ett års arbete och två av artisterna tar ingenting betalt alls. De sistnämnda menar att bokningsarbetet görs av ren överlevnadsdrift och en av dem säger att bandmedlemmarnas tacksamhet är en typ av ersättning. Den andre uppger dock att det i längden är ohållbart.

5.II

Om du arbetar som bokare på deltid, hur stor del av inkomsten kommer från bokarverksamheten?

De agenter som har andra åtaganden vid sidan om bokningsverksamheten uppger att mellan 30-40 % av deras inkomster kommer från bokningsarbetet.

5. III

Hur tycker du att din lön står i relation till din arbetsinsats?

En av agenterna tycker sig ha en rimlig lön och ytterligare en menar att det varierar - ibland får man lägga ner mycket arbete och får inte så mycket pengar, andra gånger tjänar man mer utan att behöva jobba så mycket, men menar att det ändå finns en balans där emellan. Övriga bokare tycker inte att lönen alls står i relation till den arbetsinsats som krävs. För artisterna är det stora problemet att bokningsarbetet är så pass energi- och tidskrävande att den konstnärliga kreativiteten blir lidande. Två av bokarna, varav en artist och en agent, säger sig trots låg lön vara nöjda med sin arbetssituation: *"Det är kul!"*

5. IV

Hur ser utvecklingen ut när det gäller artisternas gager? Tror du att en agent kan bidra till att få upp gagerna?

De flesta tycker inte att artistgagerna följer med i den allmänna löneutvecklingen. Det är samma gager idag som det var för fem år sedan. En av bokarna inom världsmusikorådet menar att det snarare har försämrats vilket kan bero på mindre pengar i kultursektorn. Samme bokare berättar också att det ofta förekommer förfrågningar om gratisspelningar. Flera påpekar att arrangörernas ekonomi styr gagenivåerna eftersom gagerna ställs i relation till intäkterna. De låga gagerna innebär för musikerna att man för att klara sig som professionellt utövande artist även har ett "vanligt" arbete, ofta som pedagog. En av artisterna menar att bandkonstellationen har betydelse för om gaget kan ses som rimligt – ju fler gruppmedlemmar desto mindre ersättning per person.

De flesta av både agenterna och artisterna tror att en agent kan påverka gagenivån. Agenten kan konsekvent lansera artisten och på så sätt få upp dem på en högre nivå. Som utomstående sitter agenten i en bättre position när det gäller förhandlingar och kan vara mer pådrivande än artisten själv. Några tror att en agent främst kan bidra till högre inkomster genom att boka fler spelningar och även hitta andra speltillfällen som till exempel event- och företagsspelningar. En av agenterna menar att artisterna inte spelar för vilka arvoden som helst och på så sätt driver upp gagerna själva. En annan påpekar att arrangörerna, många gånger felaktigt, tror att det blir dyrare att anlita en artist genom en agent eller manager.

5.V

Erhåller din grupp några bidrag från Kulturrådet? Har du några synpunkter på Kulturrådet och hur deras bidrag förvaltas? Andra bidrag?

Alla utom två erhåller stöd från Kulturrådet. Enligt både agenter och artister har bidragen mycket stor betydelse när det gäller att täcka kostnader för resor och marknadsföring. Flera uppfattar fördelningen av bidragen som ojämn och en av agenterna tycker att Kulturrådet skulle behöva vara mer selektiv i sin bedömning av ansökningarna. I nuläget ger man för lite till för många. En av artisterna upplever att premisserna för verksamhetsstödet skapar en ofrihet för grupperna. För att upprätthålla stödet tvingas de hålla fast vid samma upplägg för sin verksamhet vilket har en *"konserverande inverkan"*. Det skulle satsas mer pengar på bidrag till arrangörerna istället. Flera efterlyser enklare ansökningsblanketter och regler, vilka upplevs som krångliga och otydliga. Någon tycker att det känns som om man måste komma med någonting extra för att få bidrag.

En av bokarna inom dansområdet menar att det inte finns någon som representerar genren i Kulturrådets referensgrupp och tror att det är anledningen till att det är så svårt att få bidrag. Gruppen har dock fått bidrag genom andra instanser men upplever också att summorna är för låga. När det gäller andra bidrag nämns Konstnärsnämnden, SAMI, Langmanska fonden, Samarbetsnämnden för folklig dans, Svenska Institutet och STIM. Det är dock flera av artisterna som inte känner till något av dessa.

5.VI

Hur är det när det gäller gråzoner och svarta pengar inom genren? Jämför med för 10 år sedan.

En uppger att det idag oftare förekommer förfrågningar om svarta spelningar jämfört med för 20 år sedan och tror att det har att göra med föreningslivets pressade ekonomi. Någon menar att det är lika mycket idag som tidigare och någon uppger att spelningar på privata fester och hos privata klubbägare många gånger sker svart. De flesta säger dock att det är mindre nu och en tror att anledningen är att musikerna har blivit mer medvetna och att arrangörerna inte vågar. Agenterna poängterar dock att det inte går att ta sådana jobb eftersom det inte går att få in pengarna i systemet. Inom dansgenren förekommer idag inga erbjudanden alls om svart betalning, i synnerhet inte till agenten. En av dansbokarna menar att det kan bero på att det ofta är större arrangörer som ligger bakom engagemangen.

5.VII

Finns det några svårigheter när det gäller skatter och moms? Behövs det förändringar av skattereglerna?

Artisterna tycker inte att det finns några svårigheter eftersom de är momsbefriade. De som inte har egen firma tar hjälp av firmor som erbjuder fakturerings tjänster.

För agenterna innebär momsplikten en del problem vid engagemang av ideella arrangörer. Ideella föreningar är momsbefriade och för dem blir den pålagda momsen en icke avdragsbar merkostnad. En av agenterna uppger dock att det inte finns några svårigheter – systemen är tydliga och enkla.

6. FRAMTID

6. I

Hur tror du att bokarens roll ser ut i framtiden? Tror du att det blir vanligare att man använder sig av en agent?

De flesta av agenterna tror att det blir vanligare med bokare i och med en ökad professionalism bland artisterna. En av artisterna menar att det också innebär högre status och respekt för artisten. Någon tror att någon typ av virtuell bokare på Internet skulle kunna vara ett komplement. Flera uttrycker dock att svårigheterna med att tjäna pengar som agent är ett problem och att det beror på den ekonomiska utvecklingen om managementbranschen ökar.

En av artisterna hävdar att det för arrangören blir dyrare att gå genom en agent och därför måste folkmusikerna lära sig att boka själva. Samme artist efterlyser att utbildningen på musikhögskolorna ska innehålla mer om marknadsföring. Den är i nuläget lite av skyddad verkstad för studenterna. En annan av artisterna som har haft svårt att hitta en bokare säger sig ändå tro att professionella agenter kommer att bli vanligare om det finns några som är intresserade av att göra jobbet. Ytterligare en annan kan inte svara på hur det kommer att bli, men tycker att det borde finnas underlag för fler agenter.

6.II

Tror du att marknaden kommer att se annorlunda ut och ser du några tendenser till det redan nu?

Någon tror att en sjunkande skivförsäljning kommer att leda till ett ökat intresse för livekonserter och tycker sig se att tendenserna pekar på att publiken vill ha upplevelser och underhållning. En annan tror att marknaden kanske kommer att se annorlunda ut på sikt och att intresset kommer att växa när den yngre invandragenerationen växer upp. Tendensen är mindre pengar säger någon och en annan hoppas på att det ska bli mindre genreindelad. Flera ser att det finns en vilja att behålla den gamla publiken samtidigt som man också vill hitta ut till nya människor. En av artisterna ser inga tendenser på några förändringar utan har ungefär samma antal spelningar varje år. Någon tycker sig se ett stort intresse för festivaler och en annan tror på arrangemang där olika genrer blandas.

6. III

Har organisationer som RFoD och ESI någon betydelse för bokarna? Kan de bidra med något som underlättar bokarnas situation?

Flera tror att organisationerna har betydelse i ett förlängt led. Genom att till exempel driva Stallet ges en möjlighet att få fram artister och arbetet med att bevara den ideella arrangörsverksamheten är av stor betydelse. En av artisterna tycker att RFoD representerar folkmusiken på ett bra sätt i politiska sammanhang.

Bokarna har flera olika förslag på vad organisationerna skulle kunna göra för att underlätta bokarnas situation. Någon menar att RFoD borde vara en naturlig samtalspartner men att de för mycket håller sig till en sluten värld. De skulle kunna använda personer ur bokarvärlden för att föra en dialog. Istället för att vara en samarbetspart känns det många gånger som de blir

mer av en motpart. En annan av bokarna tycker att organisationerna skulle bedriva ännu mer lobbying när det gäller mer pengar till kulturen och i synnerhet till de ideella arrangörerna. Någon föreslår att RFoD skulle kunna trycka på Kulturrådet när det gäller att ändra bidragskriterierna för att nå ett mer selektivt urval där rådet borde lägga större vikt på att se till vilken utsträckning grupperna bedriver en löpande verksamhet. En annan tycker att organisationerna kan bidra genom att arrangera seminarium och liknande för att belysa svaga områden. En av artisterna säger sig veta för lite om organisationerna men föreslår att de skulle hjälpa till med att förstärka nätverk för spelställen. Någon vill att RFoD rent konkret skulle förse bokarna med arrangörsregister. En annan har en idé om att RFoD och ESI skulle kunna utbilda bokare eller ge ekonomiskt stöd åt bokare i uppstartningsskedet. En av de intervjuade tycker att RFoD skulle behöva göra ännu mer för dansen.

6.IV

Förekommer det något samarbete bokare emellan? Behövs det?

Flera agenter säger att det sporadiskt förekommer samarbete mellan agenter och att det är vanligare med organiserade nätverk utomlands och ett exempel är Music Managers Forum. Agenterna menar att det också vore intressant med ett nationellt nätverk även om någon menar att det är lite dubbla känslor – man delar inte gärna med sig av gratis kontakter men det skulle vara bra med kunskapsutbyte. Den allmänna inställningen är dock att nätverk behövs för att skapa dialog, hitta nya plattformar och för att kunna lära av varandra. Konkurrensseende begränsar, samarbete är alltid bra och man kan hjälpa varandra även om det är inom samma marknad. Två av artisterna är mer tveksamma till om det behövs nätverk. Den ena skulle hellre vilja ha möjlighet att ta del av en lista över internationella bokare. Den andre tror mer på samarbete mellan banden och dansgrupperna men säger också att det krävs pengar för samarbete.

6.V

Vad tycker du om arrangemang som Norrskan och Tune In? Hade/har de någon påverkan vad det gäller marknaden för folk-, världsmusik och dans? Behöver de förändras, behövs de överhuvudtaget?

De flesta av bokarna tror att typen av evenemang kan ha betydelse och att de behövs i någon form. Det krävs dock att arrangemanget är välorganiserat och att både arrangörer och publik kommer. Artisturvalet får heller inte vara för smalt, säger en av bokarna, en mäsas ska inte bara visa upp det exklusiva. En av artisterna har inte märkt av någon utdelning efter showcase-spelningar och tycker definitivt inte att denna typ av musikmässor behövs. Då är riktiga festivaler mer effektiva. En av agenterna påpekar att det finns ett antal utländska mässor som har hög trovärdighet och garanterar jobb. Samme agent tror också att det är svårt med en nationell musikmässa eftersom marknaden är så liten emedan ett nordiskt samarrangemang skulle skapa större möjligheter.

Flera tycker att Norrskan hade betydelse under framför allt de första åren. För en av artisterna förde en spelning under evenemanget med sig ett skivkontrakt och för en annan innebar det nya spelningar. En av artisterna som representerar dansområdet menar att det var för inriktat på musik men säger också att det är bra att det finns mässor utomlands och nämner finska Folklandia. En annan av artisterna menar att Norrskan efter några år blev som en festival med skillnaden att musikerna både var artist och publik utan betalning. Denne tycker också att mässarrangörerna inte ska räkna med att musikerna ska spela helt utan kompensation utan borde åtminstone få resorna betalda. Någon tycker inte att Norrskan hade någon nämnvärd inverkan på marknaden men hade viss betydelse som branschträff – och sådana behövs.

Åsikterna går isär när det gäller Tune In. Flera ser hela arrangemanget som en besvikelse och utan betydelse. En av artisterna menar att det kunde ha haft betydelse för gruppen om marknadsföringen hade varit bättre och en av agenterna menar att det inte har blivit den mötesplats för branschfolket som det borde vara. Andra säger att Tune In har stor nytta och visar framför allt att det finns en publik. Någon tycker att det borde finnas fler Tune In som inte kan presentera hela musikskatten på egen hand.

6.VI

Har mångkulturåret påverkat intresset ännu? Tror du att mångkulturåret kommer att ha någon påverkan på sikt?

Nästan ingen har märkt av något ökat intresse för genren med anledning av mångkulturåret och flera menar att planeringen inför detta borde ha börjat långt tidigare. För någon har det fört med sig ett visst intresse men bokaren tycker att arrangemangen ibland känns konstlade och att regeringens propå tolkas på olika och ibland märkliga sätt. En av artisterna uppger att bandet vid ett tillfälle blivit utan spelning med hänvisning till mångkulturåret, trots att arrangören varit intresserad. En annan tycker att diskussionerna kring mångkultur väckte ett ökat intresse förra året men nu märks ingenting, vilket denne tror kan bero på knappa resurser. En av artisterna har fått ett par förfrågningar men uttrycker farhågor att satsningen kan komma att centreras till storstadsregionerna. En annan har svårt att se någon uppriktig vilja att ta emot nya kulturer ”...ingen är beredd att flytta på sig för att ge plats”.

Alla är mer eller mindre tveksamma till om mångkulturåret kommer att ha någon påverkan på sikt. ”... beror på hur man tar det... ytligt eller djupare”. En är optimistisk och menar att det borde väl påverka något men kan inte säga vad.

6.VII

Ser du några andra förändringar just nu?

Förutom de negativa trenderna där bristen på resurser är det största problemet så ser bokarna också tecken som kan leda mot mer positiva förändringar för folk- och världsmusiken. En av artisterna tycker att det är roligt att det kommer fram artister som inte passar in i någon fälla, till exempel Laleh, och menar att det kanske kan hjälpa till att suddas ut genregränserna lite mer. Det kan kanske också leda till ett ökat intresse hos invandrarungdomar. En annan av artisterna tror att blandningar av andra kulturers musik kommer att utveckla den nationella folkmusiken musikaliskt. En av agenterna ser att den svenska folkmusiken och världsmusiken närmar sig varandra och att gränserna mellan genrerna allt mer suddas ut. Samme agent tycker dock att folkmusiken hade ett starkare fäste i slutet av 90-talet än vad den har nu. Någon ser också att det är många unga musikanter på inmarsch och nämner som exempel Gävleborgs läns projekt med ungdomsorkester med inriktning på folkmusik (GUF).

Intervjupersoner:

AGENTER

Ken Day, Merete Grut, Hans Hjorth, Irma Kario, Annika Westman.

ARTISTER

Ulrika Bodén, Göran Christensen, Sten Källman, Rostam Mirlashari, Anders Nilsson, Dag Westling.